

Загальні питання

УДК 351.864:001.89(043.2)

Г.В. Певцов, Д.А. Гриб, Б.М. Ланецький, І.М. Ніколаєв, М.В. Науменко

Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МІЖВІДОМЧОЇ КООРДИНАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК КОМПОНЕНТУ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ НАУКОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

В статті наведений аналіз складових процесу планування та управління науковими дослідженнями та розглянуті можливі шляхи застосування міжвідомчої координації наукових досліджень, з метою удосконалення існуючої системи планування та управління науковими дослідженнями в Збройних Силах України.

Ключові слова: *планування, управління, методи, наукові дослідження, програма, проект, міжвідомча координація.*

Вступ

Підтримання боєготовності озброєння і військової техніки Збройних Сил України та створення нового озброєння і військової техніки можливо у широкій кооперації різних підприємств і відомств із залученням різних джерел фінансування.

Для створення наукового заділу окремі наукові установи, відомства, підприємства проводять наукові дослідження за своїми планами. Фінансування досліджень здійснюється за бюджетні і позабюджетні кошти. Актуальною науковою задачею є визначення таких методичних підходів до оптимізації структур і способів координації наукових досліджень, що забезпечать мінімізацію витрат максимум ефекту інноваційної діяльності кооперації [1 – 7].

Метою даної статі є аналіз однієї із складових процесу планування та управління науковими дослідженнями для подальшого можливого визначення шляхів комплексного застосування підходів міжвідомчої координації наукових досліджень, з метою удосконалення існуючої системи планування та управління науковими дослідженнями в Збройних Силах України.

Основний матеріал

Інновації мають народжуватися в процесі створення науково-технічного заділу (НТЗ) для перспективних видів озброєння і військової техніки. У економічно розвинених країнах світу науково-технічний заділ для перспективного озброєння створюється, як правило, в рамках програми розвитку базових військових технологій у складі державної програми озброєння. Але із урахуванням обсягів фінансування цього напрямку в Україні, яке є у декілька разів менше, ніж, наприклад у США, природно, що кількість та якість результатів бажає залишатися кращою.

Вихід з положення, що склалося, бачиться в консолідації зусиль і матеріальних ресурсів Міністерства оборони і інших міністерств і відомств, зацікавлених в створенні повноцінного НТЗ, елементами якого є не тільки чисто військові або спеціальні технології, але і технології, що мають перспективи подвійного (і військового, і цивільного) застосування.

Одним з шляхів подібної консолідації може стати міжвідомча координація робіт.

Координація державних науково-технологічних програм має на меті створення цілісної системи, що зв'язує розробників і виконавців проектів незалежно від їх відомчої приналежності. Це може бути реалізовано науково-технічними радами на 3 рівнях:

- узгодження – попередження диспропорцій в роботах;
- забезпечення зв'язків і комунікацій, сприяючих ефективному розповсюдженню інформації по бажаних напрямках;
- диспетчування – виявлення розузгоджень між запланованим і реальним ходом виконання робіт.

Практика показує, що відсутність належної координації науково-технологічних програм, чіткого розмежування тематики робіт, що проводяться в них, а також недостатня опрацьованість питань міжвідомчого обміну отриманими результатами приводять до дублювання досліджень, що виконуються в інтересах різних державних замовників, зниження ефективності витрачання бюджетних коштів, затягування термінів НДДКР і збільшення їх вартості [2].

Дублювання досліджень, що часом досягає по оцінках різних інформаційних джерел 90-95%, відбувається в двох часових площинах:

- вертикальною – нові дослідження з дослідженнями, проведеними раніше, – 60-70 %;
- горизонтальною – дослідження, що проводяться паралельно в даний час, – 25-30 %.

Більшість напрямів досліджень, що проводяться в НДДКР, перегинаються, а тематика запланованих в них робіт має схожу спрямованість і часто не зв'язана між собою.

У найбільш загальному випадку під координацією НДДКР слід розуміти комплекс організаційно-технічних і програмних заходів, направлених на усунення розузгоджень при виконанні робіт. У поняття координації з когнітивної точки зору вкладається наступний сенс: дві або більш програми після

проведення заходів щодо координації повинні стати настільки пов'язаними і узгодженими, щоб сприйматися як деяка єдина узагальнювальна програма більш високого рівня (рис. 1).

У окремому випадку існуючі програми як би "перепишуються" в одну цілісну програму. Проте, коли мова йде про масштаби держави, то узагальнювальної програми може і не бути, а її функції забезпечуються проведенням чітко збудованої науково-технічної політики держави.

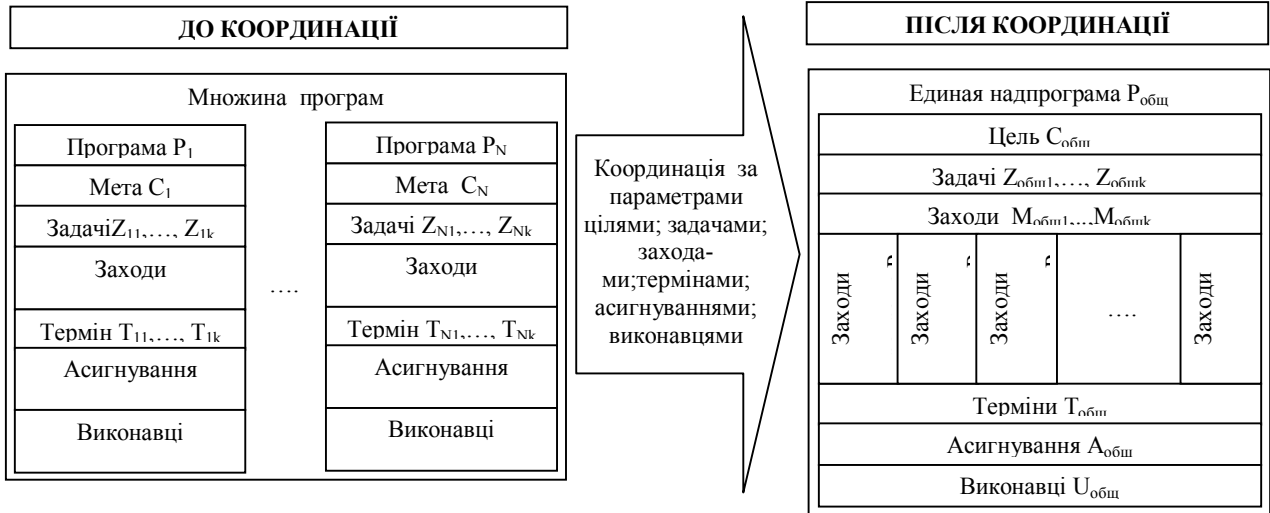

Рис. 1. Схема міжвідомчої координації програм (наукових проєктів)

Основною метою координації науково-технологічних програм є підвищення ефективності досліджень

і скорочення часових і матеріальних витрат на створення науково-технологічного заділу для ОВТ (рис. 2).

Рис. 2. Мета і завдання міжвідомчої координації науково-технічних програм (наукових проєктів)

Міжвідомчу координацію робіт по розвитку базових і критичних технологій логічно проводити на двох етапах:

- на етапі формування (обґрунтування) програм;
- на етапі їх виконання (реалізації).

На етапі формування (обґрунтування) коорди-

нація науково-технологічних програм має на увазі вирішення наступних завдань:

- розмежування функціональної спрямованості проєктів;
- обґрунтування і встановлення взаємопов'язаних пріоритетів в розвитку науково-технологічного і виробничо-технологічного заділів;

– науково-методична і нормативно-правова регламентація порядку і правил формування (розробки) і обґрунтування проєктів.

Завдання, що вирішуються на етапі виконання реалізації проєктів, включають:

– організацію міжвідомчого інформаційного обміну результатами наукових досліджень і технологічних розробок;

– забезпечення трансферу і передачі знань і технологій;

– забезпечення міжвідомчої стандартизації і уніфікації розробок, їх кодифікування і каталогізації (єдиної термінології, принципів модульного проєктування, єдиних інтерфейсів, відкритої архітектури та ін.);

– нормативно-правове регулювання розподілу прав на результати інтелектуальної діяльності, отримані в рамках науково-технологічних програм.

При цьому можна виділити два рівні міжвідомчої координації науково-технологічних проєктів:

– на рівні їх замовників-координаторів, в ролі яких виступають різні міністерства і відомства України;

– на рівні базових науково-дослідних організацій Міноборони, Мінпромполітики, Міністерства освіти і науки, Національної академії наук України, що здійснюють супроводження відповідних програмних заходів науково-технологічних проєктів.

Основи координації науково-технологічних проєктів повинні закладатися ще на етапі розробки концептуальних документів в області науково-технічної політики держави на певну перспективу [1, 3].

Висновки

Пошук шляхів оптимізації системи координації діяльності кооперації різних відомств для створення нових систем і зразків озброєння і військової техніки є одним із завдань національної воєнної науки і має залишатися важливим пріоритетом військового будівництва в Україні.

Стратегічними напрямками подальшого розвитку воєнної науки в Україні, на думку авторів, є:

– підвищення актуальності та практичної спрямованості досліджень, шляхом визначення пріоритетних напрямів досліджень, зокрема щодо розроблення, модернізації та закупівлі озброєння і військової техніки;

– підвищення координації досліджень у воєно-теоретичній і військово-технічній галузях;

– створення механізму міжвідомчого узгодження напрямків досліджень.

Слід особливо акцентувати увагу, що за сучасних реалій розвиток науково-технічного аспекту військово-економічної безпеки є заощадження коштів на створення нових та підтримання боєздатності існуючих систем і зразків озброєння і військової техніки.

Список літератури

1. Консолидация усилий и материальных ресурсов – [Электронный ресурс] / А.А. Ивлев, В.Ю. Корчак, А.Д. Юрин, С.С. Смирнов – Режим доступа: <http://www.vko.ru>.
2. Основы научных исследований / А.А. Лудченко, Я.А. Лудченко, Т.А. Примак. Под ред. А.А. Лудченко. – 2-е изд., стер. — К.: Знання, КОО, 2001. – 113 с.
3. Буренок В.М. Программно-целевое планирование и управление созданием научно-технического задела для перспективного и нетрадиционного вооружения / В.М. Буренок, А.А. Ивлев, В.Ю. Корчак. – М.: Издательский дом «Граница», 2007. – 408 с.
4. Фрейдина Е.В. Исследование систем управления / Е.В. Фрейдина. – М.: Омега-Л, 2008. – 367 с.
5. Управление проектами / Под ред. И.И. Мазура, В.Д. Шапиро. – М.: Омега-Л, 2010. – 960 с.
6. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями / Б. Твисс – М.: Экономика, 1989. – 271 с.
7. Гольдштейн Г.Я. Стратегические аспекты управления НИОКР : Монография / Г.Я. Гольдштейн. – Таганрог: Изд-во ТРТУ, 2000. – 244 с.

Надійшла до редколегії 8.08.2014

Рецензент: д-р техн. наук проф. О.Б. Леонтьев, Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ МЕЖВЕДОМСТВЕННОЙ КООРДИНАЦИИ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ КАК КОМПОНЕНТА СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ НАУЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ

Г.В. Певцов, Д.А. Гриб, Б.Н. Ланецкий, И.М. Николаев, М.В. Науменко

В статье приведен анализ составляющих процесса планирования и управления научными исследованиями и рассмотрены возможные пути применения межведомственной координации научных исследований, с целью усовершенствования существующей системы планирования и управления научными исследованиями в Вооруженных Силах Украины.

Ключевые слова: планирование, управление, методы, научные исследования, программа, проект, межведомственная координация.

SOME ASPECTS OF RESEARCH INTERAGENCY COORDINATION AS A COMPONENT OF MANAGEMENT OF RESEARCH ACTIVITIES

G.V. Pevcov, D.A. Grib, B.N. Lanetsky, I.M. Nikolaev, M.V. Naumenko

The article is an analysis of the components of the planning and management of research and discussed possible applications of interagency coordination of research, in order to improve the existing system of planning and management of research in the Armed Forces of Ukraine.

Keywords: planning, management, methods, research, program, project, interagency coordination.